

Selvitys sosiaalihuollon henkilöstöstä Pohjanmaan maakunnissa

SONet BOTNIA on tehnyt selvityksen sähköpostitse sosiaalihuollon henkilöstöstä 2.4. ja 31.5.2012 välisenä aikana Pohjanmaan maakunnissa. Kyselyyn vastasi noin viisikymmentä toimijaa. Mukana olivat kaikki alueen kunnat, sekä lisäksi sairaanhoitopiirit, rikosseuraamuslaitos ja valtion oikeuspsykiatrinen sairaala. Myös muutamia yksityisiä toimijoita osallistui selvitykseen. Virkojen ja muodollisten pätevyyksien lisäksi selvityksessä pyrittiin hahmottamaan työntekijöiden vaihtumaa ja poistumaa alalta. Sosiaalityön tilanne on ollut valtakunnallisen keskustelun kohteena. Tämän selvityksen tarkoituksena on ollut hahmottaa sosiaalialan tilannetta työntekijöiden määrän ja pätevyyksien kautta. Tilanteen hahmottaminen mahdollistaa tarpeen mukaisen vaikuttamisen ja sen myötä mahdollisen palvelurakenteen kehittämisen. Sosiaalihuoltolain uudistukset asettavat uusia haasteita työntekijöille ja henkilöstömitoitukselle. Työntekijätilannetta on selvitetty aikaisemmin vuosina 2003 ja 2008. Edelliset selvitykset ovat olleet kuitenkin sen verran erilaisia, että suoraa vertailua ei voitu tehdä.

Sosiaalityöntekijöiden virkoja on kolmen maakunnan alueella 300, näistä 207 oli täytetty muodollisesti pätevällä henkilöllä. Näin ollen muodollisesti pätevä työntekijä hoiti sosiaalityöntekijän virkaa 69%:ssa tapauksia. Sosiaaliohjaajan virkoja oli vastausten mukaan 252, ja heistä lähes jokainen oli muodollisesti pätevä tehtävänsä. Näin ollen sosiaaliohjaajien pätevyyksiin ei kiinnitetty enempää huomiota tässä selvityksessä. Vaihtelua virkojen määrässä ja pätevyyksissä oli runsaasti paitsi maakunnittain, myös sosiaalityön eri osa-alueiden välillä. Kaikkiaan maakunnittain sosiaalityöntekijän virkoja oli kuudesta seitsemään aina 10 000 asukasta kohden. Tuoretta suositusta työntekijöiden määrästä suhteessa väestölukuun ei ole.

Eniten päteviä työntekijöitä työskenteli terveydenhuollon sosiaalityössä, sekä sosiaalityön lähijohdossa. Näillä osa-alueilla muodollisesti päteviä työntekijöitä oli jopa yli 80%:ssa viroista. Sosiaalitoimessa luvut olivat huomattavasti matalammat. Esimerkiksi aikuissosiaalityössä muodollisesti päteviä työntekijöitä oli noin puolet ja lastensuojelussa 60%. Todellinen tilanne on vielä jonkin verran huonompi, sillä osa viranhaltijoista oli esimerkiksi perhevapaalla, jolloin pätevää sijaista ei ole suurimassa osassa tapauksia saatu. Pienemmät sosiaalityön osa-alueet kuten vammais-, päihde-, ja vanhuspalvelut olivat suhteellisen hyvässä tilanteessa. Vaihtuma oli suurta niillä sosiaalityön osa-alueilla, joissa pätevyydet olivat matalat. Ilmoitettu poistuma ei ollut kahden seuraavan vuoden aikana merkittävä, osittain siksi että suuressa osassa vastauksia oli poistuma jätetty kokonaan ilmoittamatta.

Suuremmissa organisaatioissa on hieman parempi tilanne kuin esimerkiksi pienissä kunnissa. Päteviä työntekijöitä on maakunnittain vertailtuna eniten Keski-Pohjanmaalla, jossa 77% viroista on täytetty pätevällä työntekijällä. Vastaava luku Pohjanmaalta on 69 ja Etelä-Pohjanmaalla 65. Sairaanhoitopiirien virkojen määrässä erottui Etelä-Pohjanmaa, jossa oli yli puolet enemmän virkoja, kuin muiden maakuntien sairaanhoitopiireissä.

Kun päteviä työntekijöitä ei ole ollut saatavilla, on virat täytetty määräaikaaisesti aina vuodeksi kerrallaan. Vaihtuma on näillä paikoilla ollut erityisen suurta, kun työntekijät ymmärrettävistä syistä vaihtaa vakituiseen työpaikkaan, mikäli sellainen mahdollisuus on. Osassa kunnista tilannetta luonnehdittiin erityisen hankalaksi, kun muodollisesti pätevää työvoimaa ei lukuisista yrityksistä ole saatu. Tilanne kuormittaa koko työyhteisöä, ratkaisuksi tilanteeseen on joissakin kunnissa mietitty virkojen muuttamista sosiaaliohjaajan viroiksi.

Emmi Kangasniemi
SONet Botnia